

Partiell arbetskraft i statens tjänst

En ledande artikel i detta ämne i nr 9/1962 har framkallat en inlagga av doktor Bertil Lindborg i Stockholm:

"I ett ledarstick i novembernumret 1962 'Handikappad arbetskraft i statens tjänst' har sagts, att staten som arbetsgivare vore ytterst avvisande mot att anställa handikappade. Helt oemotsagt bör detta ej stå.

I friskintyget för arbetsanställning finnes i nu fastställda formulär, nya år 1962, plats för alternativ, där sökande med sjukdom kunna klassas som arbetsföra eller partiellt arbetsföra, där deltidstjänst eller viss typ av arbete kan rekommenderas. Från min egen verksamhet som anvisningsläkare har jag kännedom om dylika anställningsformer, ex. starkt synnedsetta, som skriva ut fonogram.

Jag vill helt instämma med ledarförf., när han framhåller friskundersökningens illusoriska värde och i stället förordar provtjänstgöring (som f. ö. förekommer). Påpekandet att nuvarande sociallagstiftning undanröjt de statsanställdas tidigare särställning vad beträffar anställningsförmåner är ju också riktigt. Men förf. synes ha glömt en de statsanställdas favör, nämligen att de äro nära nog oavsättliga. Detta resulterar i att ämbetsverken med tiden få en kader av partiellt arbetsföra, i själva verket handikappade. Om man betänker, att de enskilda ämbetsverken i regel ha en ganska snäv personalstat att hålla sig inom, får man kanske ej förundra sig över, att de vid anställningen försöka få hälsomässigt god kraft.

Man får väl också påminna om att en del tjänster ha karaktären av säkerhetstjänster med därav betingade särskilda hälsokrav.

Staten som arbetsgivare dels nyanställer alltså handikappad arbetskraft, får dels kvarhålla anställda, som under anställningsåren av en eller annan orsak blivit handikappade.

Så kunna vi väl också enas om att mycket kan bli bättre. De personalanställda ha höjt röster för en förbättrad personalvård, från medicinskt håll ha vi framfört önskemål om förtroendeläkare vid statens verk, hittills föga utvecklat, samt gärna ett friare läkarväl än vad nuvarande verks anvisningsläkarformer medge. Verksläkarinstitutionen, som ju finnes kvar som en skyldighet för prov.läk., bör väl f. ö. helt avskaffas, när dessa nu inom kort få ny huvudman."

I ett nyligen utkommet nummer av "Från departement och nämnder" har statsrådet Sigurd Lindholm behandlat anställningsunderlättande åtgärder för handikappad personal. Han erinrar där om den 1956 inrättade Statens nämnd för partiellt arbetsföra och om det anslag som sedan budgetåret 1960/61 upptagits till lönekostnader vid omplaceringar av partiellt arbetsföra. Från detta anslag får efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestridas kostnaderna för avlöningsförmåner till sådana partiellt arbetsföra i

statens tjänst, som inte kan beredas lämpligt arbete inom den reguljära personalorganisationen, vare sig inom egen eller annan myndighets arbetsområde och beträffande vilka inget annat alternativ återstår än sjukpensionering. Det gäller emellertid här endast personer som blivit mer eller mindre handikappade *under* sin tjänst hos staten men som ursprungligen vunnit anställning i statens tjänst med hjälp av friskintyg. Det är för närvarande knappast möjligt att få en partiellt arbetsföra upptagen som övertalig i verket, utan denne kommer alltför ehuru mer eller mindre delvis att upprätthålla en ordinarie tjänst. Resten av vederbörandes uppgifter får bestridas av vikarie. Korrektivet vore givetvis att Statens nämnd för partiellt arbetsföra finge ökade befogenheter att såsom övertaliga vid olika verk anställa partiellt arbetsföra som icke kan utträta full tjänst. Det kan visserligen förefalla lätsinnigt att på detta sätt röra sig med icke skarpt avgränsade personalkårer, men så länge behovet av arbetskraft inom t. ex. sjukvården är obegränsat kan man där i regel utan svårighet behålla erfaren sjukvårdspersonal på deltidstjänst och därmed dra stor nytta av vederbörandes arbetskraft. Förutsättningen är emellertid att den ordinarie tjänsten får ledigförklaras och ordinarie sätts med annan innehavare. Alternativet är ju annars en sjukpensionering som visserligen kan skenbart te sig billigare för staten men där staten inte får någon som helst återbäring i form av utträttat arbete. Med den ofta ganska ringa ekonomiska skillnaden mellan invalidpensionens belopp och lönen till en partiellt arbetsföra kan alltså staten få ett nyttigt arbete utträttat och vederbörande individ få den ojämförligt värdefulla känslan av att själv vara nyttig.

Kvar står att staten och i dess fotspår kommunala myndigheter fortfarande kräver friskintyg för ordinarie anställning och att ett antal tjänsteläkare varje dag sitter och förnöter tid med att ifylla sådana intyg. Stat och kommun borde gå i spetsen och anställa sin arbetskraft efter duglighet, utbildning och prestationsförmåga, men icke efter hälsoundersökningsnormer. Om vederbörande blir sjuk blir det i alla fall i sista hand stat och kommun som får dra försorg om honom eller henne.

Nils Brage Nordlander